

NATURENS RIGE

Varde Bakkeø Landbrugslandskab

Område 9

Område 9

Varde Bakkeø Landbrugs- landskab

Område 9

Landskabets kendetegn

Landskabsområdet ligger i den sydlige del af kommunen på et højtliggende terræn og er en del af Varde Bakkeø. Landskabet er kendetegnet ved et småbakket terræn med små smeltevandsdale.

Landskabsområdet omfatter opdyrket og tilplantet hede. Plantager i alle størrelser kendetegner sammen med mindre heder landskabet. Hegn afgrænser helt eller delvist marker i lille til middelstor skala (billede 1). Bebyggelsesstrukturen omfatter gårde langs vejene, og flere steder har bebyggelsen en særlig struktur, som afspejler husmandsudstyknings.

Terræn og bevoksning begrænser udsigterne på tværs af landskabet, mens der mod nord er særlige udsigter over smeltevandssletten som det tilstødende landskabsområde Skjern Enge Deltalandskab er en del af (billede 2). Oplevelsesværdierne knytter sig til de store heder, samt særlige kulturmiljøer.

Landskabsområdet rummer flere tekniske anlæg og er generelt præget af en visuel påvirkning fra anlæg både i og uden for landskabsområdet (billede 3) .

Der er afgrænset to delområder i landskabsområdet, Tarm Møllebæk og Lydum Ådal, som begge er mindre smeltevandsdale præget af afgrænsede engarealer.

Beliggenhed og afgrænsning

Landskabsområdet er beliggende i den sydlige del af kommunen på det højtliggende terræn, *Varde Bakkeø*.

Mod syd følger afgrænsningen kommunegrænsen mod Varde Kommune. Mod øst afgrænses området af Gundesbøl Ådal. Mod nord følger afgrænsningen det flade landbrugslandskab, der er en del af *Skjern Enge Deltalandskab*. Mod vest følger afgrænsningen landbrugssletten mod Ringkøbing Fjord. Afgrænsningen er overvejende terrænbestemt.

Der er afgrænset to delområder: *Tarm Møllebæk* og *Lydum Ådal*. *Tarm Møllebæk* ligger i den nordlige del, mens *Lydum Ådal* ligger mod syd. Begge delområder er smeltevandsdale med å, afgrænset eng og hede.

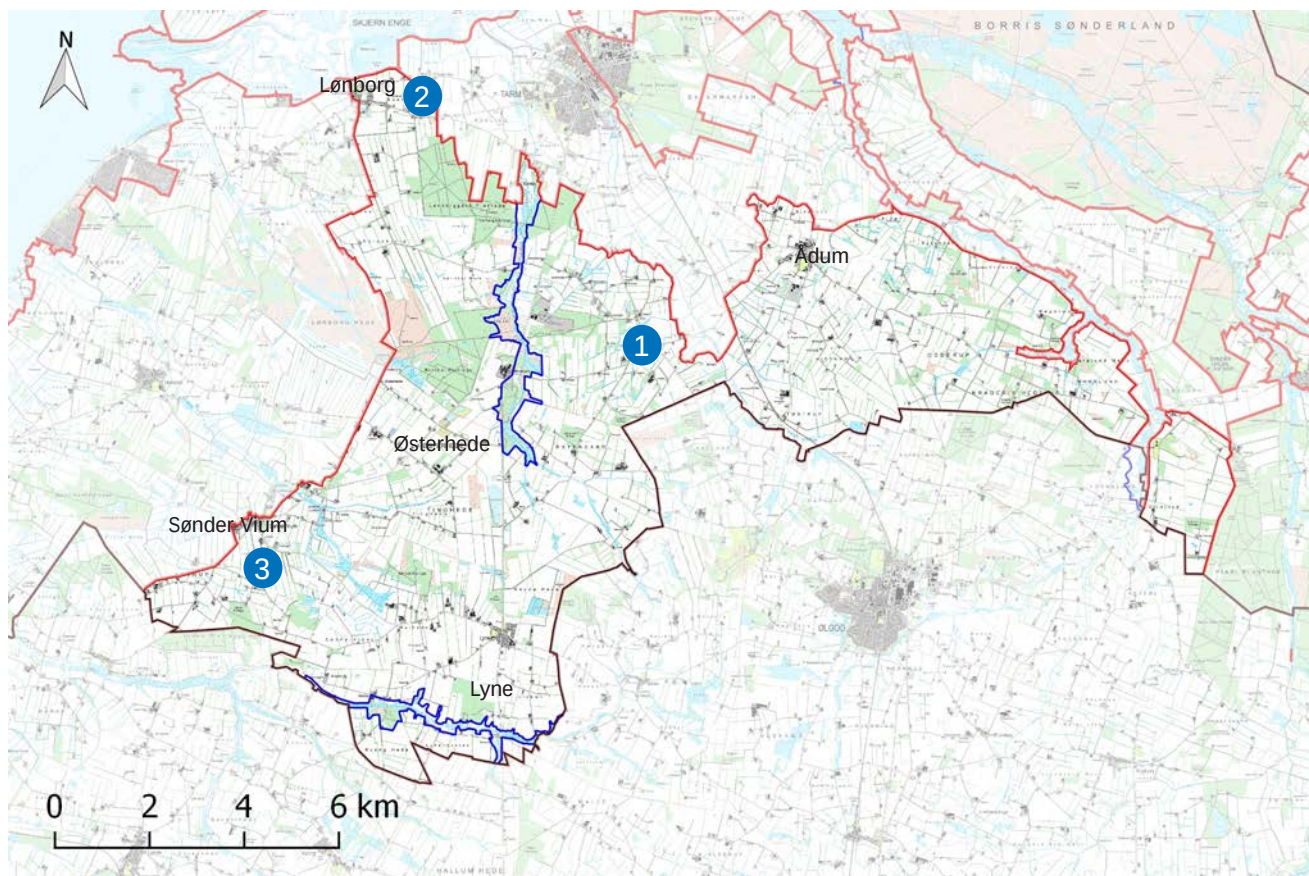
Hegn og beplantninger afgrænser markerne i lille til middelstor skala (billede 1).

Udsigt over Skjern Enge (billede 2).

Udsigt til vindmøllerne ved Sønder Vium (billede 3).

Signaturforklaring

	Karakterområde		Kommunegrænse
	Delområde		Billedereferencer

Anbefalinger

Input til håndtering af landskabshensyn og landskabskarakter

Byrandenes beplantning varierer fra grøn til delvis åben. Sønder Vium fremstår her velafgrænset og grøn.

Landskabskarakteren

De geologiske karaktertræk som bakkeø og smeltevandsdale er centrale for landskabets karakter og bør understøttes. De kulturbetingede karaktertræk som hede, der refererer til landskabet inden udnyttelse til landbrug, bør opretholdes, samtidig med at den kulturbetingede historie i forbindelse med opdyrkning og tilplantning af hede fortsat bør kunne aflæses i landskabet.

Der bør især tages hensyn til, at landskabområdets højdepunkter er synlige fra de tilstødende landskabsområder, særligt *Skjern Enge Deltalandskab*, og fra store afstande. Ændringer og tiltag ved disse højdepunkter kan påvirke de særlige udsigter i de omkringliggende landskaber.

Skovrejsning

Landskabet har kapacitet til mere skov, når det understøtter den eksisterende karakter. Skov kan indpasses i små til store enheder, men bør ikke sløre oplevelsen af hede eller de særlige oplevelsesværdier, herunder kulturmiljøer.

Det er væsentligt, at ny skov ikke bliver etableret i ådalene med deres åbne karakter og afgræssede enge, og at skov ikke slører oplevelsen af de geologiske strukturer, som smeltevandsdalene udgør, og de kulturhistoriske fortællinger.

Ny skov kan medvirke til at skabe en grøn overgang mellem by og landskab samt til tekniske anlæg, så bebyggelse og anlæg ikke er fremtrædende i landskabsbilledet.

Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land

Det er ikke muligt at indpasse stort byggeri i landskabsområdet på grund af skala og terræn. Det vurderes muligt at indpasse landbrugsbyggeri i lille til middelstor skala.

Der bør tages hensyn til den samlede bygningsmasses visuelle udtryk og placering i terrænet, og nyt byggeri bør tilpasses det eksisterende, så det fremstår ensartet og harmonisk i landskabsbilledet.

Skalaen af landskabsområdet er lille til middelstor. Her opleves markerne middelstore, hvor vindmøllerne ved Østergård, Lyne kan ses over bevoksningen ved Østergård. Vindmøllegruppen i baggrunden står i Varde Kommune.

Det er væsentligt, at stort og markant byggeri ikke bliver placeret mod det tilstødende landskabsområde *Skjern Enge Deltalandskab*.

I områder uden for *oplevelsesrige landskaber* (se s. 283) kan der etableres middelstort byggeri, som helt eller delvist skjules af bevoksning.

Hvor hede og plantage præger landskabet, bør der ikke opføres byggeri, da det ikke er foreneligt med landskabets karakter eller visuelle sammenhænge. Dette er også gældende for ådalene i landskabsområdet, der fremstår i en lille skala. Stort og markant landbrugsbyggeri kan ikke indpasses i ådalenes skala og karakter.

Byrand

Ny eller ombygget bebyggelse bør ikke fremstå markant og bør i karakter og skala være tilpasset den omgivende bebyggelse. Byranden bør i bygningsmassen også have en harmonisk karakter.

Beplantning kan anvendes som afskærmning, hvis det er karakteristisk for den enkelte landsby.

Det er væsentligt, at udvikling eller omdannelse i byer, som indgår i en særlig udsigt, tilpasses i landskabet, så det ikke slører eller svækker den særlige oplevelse, og at byens møde med landskabet er harmonisk.

Tekniske anlæg

Det vurderes muligt at indplacere nye tekniske anlæg, når det sker med afsæt i landskabets skala og med hensyn til landskabets rumlige og visuelle forhold.

Tekniske anlæg bør så vidt muligt være skjult af bevoksning, da det er karakteristisk for landskabet.

Der bør være opmærksomhed på, at både store og små anlæg kan medføre en betydelig merpåvirkning af landskabsområdet, og at især høje anlæg i dette område kan være synlige fra de omgivende landskabsområder.

Analyse

Geologiske karaktertræk

Et småbakket terræn i et højtliggende landskab kendetegner Varde Bakkeø. Bakkerne kan her ses langs vejen ved Odderup i den østlige del af landskabsområdet.

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet er karakteriseret af et højtliggende terræn med små udjævnede bakker.

I landskabsområdet findes der mange små vandløb og lavbundsområder.

Geologisk dannelse og terræn

Landskabets geologiske karaktertræk består af et småbakket terræn med terrænlavninger spredt i hele landskabsområdet (se billede på denne side).

Den geologiske historie rækker tilbage til næstsidste istid (Saale), hvor området var dækket af is. Efter istiden havde området karakter af et morænelandskab med store markante bakker, som vi kender det fra det landskab, Østjylland har i dag. I den efterfølgende istid (Weichsel) lå Vestjylland, herunder dette landskabsområde, frit for is, og da isen smeltede fra Østjylland, strømmede

smeltevand mod vest og skabte store smeltevandssdale og -sletter. Dette landskabsområde blev omkranset af smeltevandet og fremstår derfor som et højereliggende landskab. De bløde bakker på *Varde Bakkeø* er et resultat af kraftige processer som erosion, permafrost og vind, der udjævnede bakkerne under sidste istid, da landskabet lå frit for is.

Bakkeøen fremstår som et højtliggende plateau, der falder mod Skjern Ådals slettelandskab mod nord. Mod vest falder terrænet mod Ringkøbing Fjord. Flere terrænlavninger ligger spredt i området.

Jordart

Jordarten er domineret af smeltevandssand og morænesand på det højtliggende morænelandskab. Omkring landskabsområdets små vandløb består jordarten af ferskvandssand og -tørv.

Hydrologiske forhold

Varde Bakkeø gennemskæres af små smeltevandssdale, der har ledt smeltevandet væk fra bakkeøen. Disse er overvejende skjult i landskabet (se billede på højre side). I landskabet findes også små søer, som er dannet i gamle råstofgrave.

Små smeltevandsdale med vandløb præger terrænlavningerne på Varde Bakkeø, men er utydelige i landskabet. Østerbæk er en mindre å med tilstødende lavbundsområder og ligger her skjult i terrænet med overvejende opdyrkede lavbundsområder.

Kulturbetingede karaktertræk

Småbevoksninger ligger spredt i landskabet, og bebyggelse ligger langs vejene på det småbakkede terræn. Nær Odderup ses middelstore gårde og hegn, der afgrænser dyrkede marker.

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet fremstår generelt med dyrkede marker, strukturerede hegn, plantager og andre småbevoksninger spredt i landskabet. Bebyggelsen ligger langs vejene. Der findes flere tekniske anlæg i området.

Karaktertrækkene har oprindelse i opdyrkning og tilplantning af heden.

Landskabskarakterens oprindelse

Landskabskarakterens oprindelse udspringer af den landbrugsmæssige udnyttelse af landskabet, som først har resulteret i et goldt hedelandskab og efterfølgende opdyrkning og tilplantning af heden.

Opdyrkningen og tilplantningen af heden repræsenterer den kulturbetingede oprindelse, mens hedens tilstedeværelse i landskabet er en væsentlig reference

til, hvordan landskabet så ud før opdyrkningen af heden.

Ud fra historiske kort (*lave målebordsblade*) kan det ses, at heden stadig dækkede en stor del af landskabsområdet i 1930'erne, og den intensive opdyrkning af heden startede sent i dette landskabsområde. I andre dele af landet begyndte opdyrkningen at tage fart i anden halvdel af 1800-tallet. Heden dækkede inden opdyrkningen store dele af Vestjylland, gårdene lå overvejende nær ådale, og landskabet lå frit for skov eller anden form for bevoksning. Da udnyttelsen af hederne blev nemmere ved brug af bedre landbrugsværktøjer, begyndte heden at blive erstattet af dyrkede marker, og det blev mere attraktivt at flytte til hedelandskaberne. I dette landskabsområde fandt en af de sidste hedeopdyrknin-ger i Danmark sted i midten af 1950'erne og resulterede i en særlig bebyggelsesstruktur.

Tilplantningen af heden i dette område startede med Lønborggård Plantage i slutningen af 1800-tallet.

Dyrkningsmønster

Landskabsområdet er domineret af dyrkede marker, der bliver brudt af hegn og andre bevoksninger som plantager og spredte klynger af småbevoksninger (se billede på denne side). De dyrkede marker grænser ofte helt ned til de mindre vandløb, og der findes derfor få afgræssede arealer i landskabsområdet. Afgræssede arealer er derfor ikke et bærende karaktertræk.

Bevoksningsstruktur

Denne del af *Varde Bakkeø* fremstår med hegn, plantager og samlinger af bevoksninger, som varierer i størrelse. Flere større og mindre hede ligger tilbage i landskabet og skaber en reference til landskabet inden opdyrkningen.

Middelstore gårde ligger i landskabsområdet, og bevoksning afskærmer flere steder gårdenes synlighed i landskabet. Syd for Sønder Vium ses en gård, der ligger lavt og delvist skjult af bevoksning.

Inden heden blev opdyrket, var landskabet fri for bevoksning, men i forbindelse med opdyrkningen blev der etableret hegn omkring markerne. Hegnene står fortsat omkring markerne og vinkelret på vejene nær gårdene. Bevoksning skjuler delvist gårdene (se billede på denne side). Nogle steder er hegnene fragmenteret som eksempelvis nær Ådum.

Små til store bevoksninger ligger spredt i hele landskabet. Plantager præger især den nordlige del, hvor Lønborggård Plantage er den største plantage. Brosbøl Plantage ligger syd for Lønborggård Plantage ud mod Lønborg Hede.

Heder findes i store dele af landskabsområdet og varierer i størrelsen. Den største sammenhængende hede, Lønborg Hede, ligger vest for Brosbøl Plantage og strækker sig ind i det tilstødende landskabsområde mod

vest, *Lønborg Landbrugsflade*.

Bebyggelsesstruktur

Middelstore gårde og husmandsudstyknings karakteriserer bebyggelsen i landskabsområdet.

Da heden blev opdyrket, blev flere gårde anlagt ude i landskabet, og dermed blev gårde etableret væk fra ådale-nes engarealer, som tidligere var nødvendige til kreaturer. Gårdene ligger fortsat spredt i landskabet.

Husmandsudstyknings tegner en særlig struktur i landskabet (se figur på denne side). Dette ses i vejstrukturen, som bebyggelsen ligger langs med i et særligt taktfast mønster med to til tre husmandssteder samlet på hver sin side af vejen. Dette er særligt tydeligt på kort og kan ses i Østerhede og Tinghede. Statshusmandsbrugene blev etableret som led i den sidste store opdyrkning af en større sammenhængende hede i Danmark i 1950'erne.

Husmandsudstyknings ligger i et taktfast mønster i Østerhede, hvilket den grønne figur her illustrerer.

Lyne fremstår med en åben byrand fra nordsiden.

I landskabsområdet ligger Lønborg, Ådum, Lyne og Sønder Vium, som alle er mindre landsbyer. Landsbyerne ligger nær de små ådale og opstod først, da opdyrkningen af heden tog til. Inden opdyrkningen lå der ingen landsbyer i dette landskabsområde. Landsbyernes afgrænsning mod det omgivende landskab varierer fra at være præget af en grøn byrand til åben byrand (se billede øverst på denne side).

også spredt i landskabsområdet.

Tekniske anlæg

Området rummer flere større tekniske anlæg. Fem højspændingsledninger forløber i nord-sydgående retning, hvoraf den vestligste deler sig i to (se billede nederst på denne side). Der ligger to transformerstationer i landskabsområdet.

Mod syd står to vindmøllegrupper ved Sønder Vium og ved Østergård, Lyne (se billede på højre side). Flere master står

Syd for Ådum ses én af højspændingsledningerne.

Udsigt til vindmøller ved Sønder Vium. Småbevoksninger og fragmenterede hegn afgrænser markerne.

Rumlige og visuelle karaktertræk

Hegn skaber velafgrænsede rum på markerne, mens bakkerne kan skabe en delvis åben karakter, som her sydøst for Sønder Vium.

Bærende karaktertræk:

Landskabsområdet har en lille til middelstor skala. Hegn, bebyggelse og bevoksningsstrukturen tegner et let sammensat udtryk, der varierer fra lukket til en åben karakter.

Terrænet og bevoksningen begrænser udsigterne. Den visuelle påvirkning fra tekniske anlæg er moderat.

sammensat karakter.

Enkelte steder er markerne afgrænset af strukturerede hegn som nær Ådum, Østerhede og Tinghede, hvilket skaber en enkel karakter. Det samme er gældende for områderne med de større heder og plantager, hvor områderne består af få elementer og derfor fremstår med en mere enkel karakter.

Landskabsområdets skala varierer fra lille til middelstor. Lønborggård Plantage, Brosbøl Plantage samt Lønborg Hede er i middelstor skala som større sammenhængende enheder. Markerne er afgrænset af hegn, som fremstår som på opdyrkningsstidspunktet. Markerne ses i lille til middelstor skala.

De små terrænlavninger og de øvrige heder og plantager

Skala og kompleksitet

Landskabsområdet har en lille til middelstor skala og en let sammensat karakter, hvilket knytter sig til de dyrkede marker samt plantager og heder, der alle varierer i skala.

Varde Bakkeø Landbrugslandskab er et landskab præget af plantager og heder i alle størrelser, samt marker afgrænset af hegn. Generelt resulterer de mange små elementer så som mindre heder, plantager, bebyggelse og lavbundsområder i en let

I terrænlavningerne fremstår den rumlige afgrænsning lukket og velafgrænset. Her ved Møllebæk sydvest for Ådum er det landskabelige rum afgrænset af bevoksning uden mulighed for at se over bevoksningen.

Vindmøller ses her i den tilgrænsende kommune fra Østergård mod sydøst.

fremstår i lille skala. Gårde er i lille til middelstor skala.

Rumlig afgrænsning

Landskabsområdet fremstår med delvist åbne rum, der er delvist eller helt afgrænset af hegn og bevoksning. Den rumlige afgrænsning bestemmes af hegnstrukturen og terræn, samt de små plantager, der ligger spredt i landskabet.

Hegnene skaber velafgrænsede rum, men rummene er overvejende åbne på grund af det bakkede terræn, der gør det muligt at se over bevoksningen (se billede øverst på venstre side). I det lavere liggende terræn er rummene mere lukkede, men er ikke karaktergivende for området (se billede nederst på venstre side).

Udsigter

Landskabsområdet har overvejende få udsigter, da de begrænses af hegn, plantager

og terræn. Den nordlige del af landskabsområdet grænser op til et stort lavbundsområde, og her falder terrænet svagt mod det lavtliggende tilstødende landskabsområde *Skjern Enge Deltalandskab*. Det skaber vidtrækkende udsigter mod nord.

Visuel påvirkning

Landskabsområdet er generelt præget af tekniske anlæg, der alle steder indgår i landskabsbilledet på forskellige vis. Det er de fleste steder en kombination af forskellige typer anlæg som landbrugsbyggeri, højspændingsledninger og vindmøller.

Vindmøllegrupper både i dette landskabsområde og i de omgivende landskabsområder påvirker landskabsbilledet visuelt (se billede på denne side).

Landbrugsbyggeri er generelt godt indpasset i landskabet, da det bakkede terræn og bevoksningsstrukturen delvist skærmer

for markant byggeri, og byggeriet er overvejende lavt. Få steder opleves højere anlæg som siloer dog over bevoksningen.

Delområder

Delområdet Tarm Møllebæk fremstår med lavbundsområde og rammet ind af bevoksninger på dalsiderne og adskiller sig fra det øvrige landskabsområde.

Der findes to delområder i landskabet, hvor de bærende karaktertræk adskiller sig væsentligt fra landskabsområdet.

D09-1: Tarm Møllebæk

Centralt i landskabsområdet løber vandløbet Tarm Møllebæk i nord-sydgående retning og udgør sammen med en mindre smeltevandssdal et delområde. Delområdet er præget af eng, som sammen med terrænet definerer afgrænsningen af smeltevandssdalen. Tarm Møllebæk Ådal er en veldefineret geologisk struktur i det småbakkede landskabsområde. *Tarm Møllebæk* delområde adskiller sig ligeledes som et lavbundsområde med afgræssede enge i det ellers opdyrkede landskabsområde (se billede på denne side).

Ådalen har i sidste istid (Weichsel) ledt den smeltede is væk fra *Varde Bakkeø* mod Skjern Å-systemets smeltevandsslette

nord for delområdet. I delområdet findes afgræssede enge, der er et kulturbetinget karaktertræk med sin oprindelse i udnyttelsen af ådalene til græsning for kreaturer. Heder og småbevoksninger ligger på dalens sider, men er ikke en del af delområdets bærende karaktertræk. De omkringliggende bevoksninger samt de små heder inddeler landskabet i lukkede og små rum. Den lukkede karakter begrænser udsigterne, og delområdet opleves derfor generelt med ubetydelige visuelle påvirkninger fra landskabet uden for delområdet.

D09-2: Lydum Ådal

Lydum Ådal adskiller sig fra det øvrige landskabsområde, da det er en større ådal præget af afgræssede enge. De øvrige lavbundsområder uden for delområdet i landbrugslandskabet fremstår opdyrkede.

Delområdet fremstår tydeligt i

landskabet som smeltevandssdal med Lydum Å liggende i dalbunden. I dalbunden og på dalsiderne findes afgræssede enge, som er en reference til landskabets kulturbetingede oprindelse som græsningslandskab (se billede på højre side). Der ligger flere gårde i overgangen mellem ådalen og det tilstødende landbrugslandskab, og placeringen afspejler den oprindelige bebyggelsesstruktur før opdyrkningen af heden. Delområdet har en lysåben karakter med lav bevoksning og enkel karakter.

Delområdet Lydum Ådal består af afgræssede enge med mindre bevoksninger i dalbunden og på dalsiderne.

Vurdering

Landskabskarakterens styrke

Vurderingsparametre

- Tilstedeværelse og tydelighed af bærende karaktertræk
- Tydelighed af den kulturbetingede oprindelse
- Samspil mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk

Særligt karakteristisk

K09-1: Lønborg Hede

Lønborg Hede er én stor hede og udgør et særligt karakteristisk område. De tilstødende plantager og mindre marker indgår i udpegningen af det særligt karakteristiske område. Heden er en del af både dette landskabsområde og landskabsområdet mod vest *Lønborg Landbrugsflade*. Dette skyldes, at der er en væsentlig forskel i terrænet på bakkeøen, herunder de to landskabsområder, hvorfor landskabsområderne er delt i to. Heden fremstår dog som en samlet enhed, og hede er bærende karaktertræk i begge landskabsområder, hvorfor Lønborg Hede derfor går på tværs af landskabsområderne. Hede og lavbundsområde er som bærende karaktertræk særlig tydelige i Lønborg Hede området (se billede på højre side).

Den seneste kulturbetingede oprindelse referer til opdyrkning

og tilplantning af heden. I Lønborg Hede ligger små dyrkede marker og plantager spredt i hedelandskabet. Heden skaber sammen med dyrkede marker og små plantager en tydelighed af den kulturbetingede oprindelse, da heden peger på, hvordan landskabet så ud, før den store hedeopdyrkning tog fart.

Samsillet mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk er tydelige i Lønborg Hede, da de højereliggende arealer fremstår med hede, og de lavtliggende arealer fremstår med lavbundsområde.

Karakteristisk

K09-2: Landbrugslandskabet

I det landbrugsprægede landskab fremstår de bærende karaktertræk tydeligt i form af intensivt dyrkede marker, der er afgrænset af hegn og små til middelstore plantager (se billede s. 275). Plantagerne og hederne fremstår i mindre tydelig grad

sammenhængende.

Den kulturbetingede oprindelse knytter sig til opdyrkning og tilplantning af heden. Dette har resulteret i et landbrugslandskab med spredt beliggende plantager, og den kulturbetingede oprindelse fremstår derfor tydelig. Der ligger små heder spredt i landbrugslandskabet, og hederne skaber en reference til landskabet inden opdyrkningen og tilplantningen.

Samsillet mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk er tydelig på det højereliggende terræn, da de tørrere jorde er dyrkede. Samsillet er dog svækket i de lavtliggende områder, da områderne som våd lavbund er drænet og opdyrket helt ned til vandløbene.

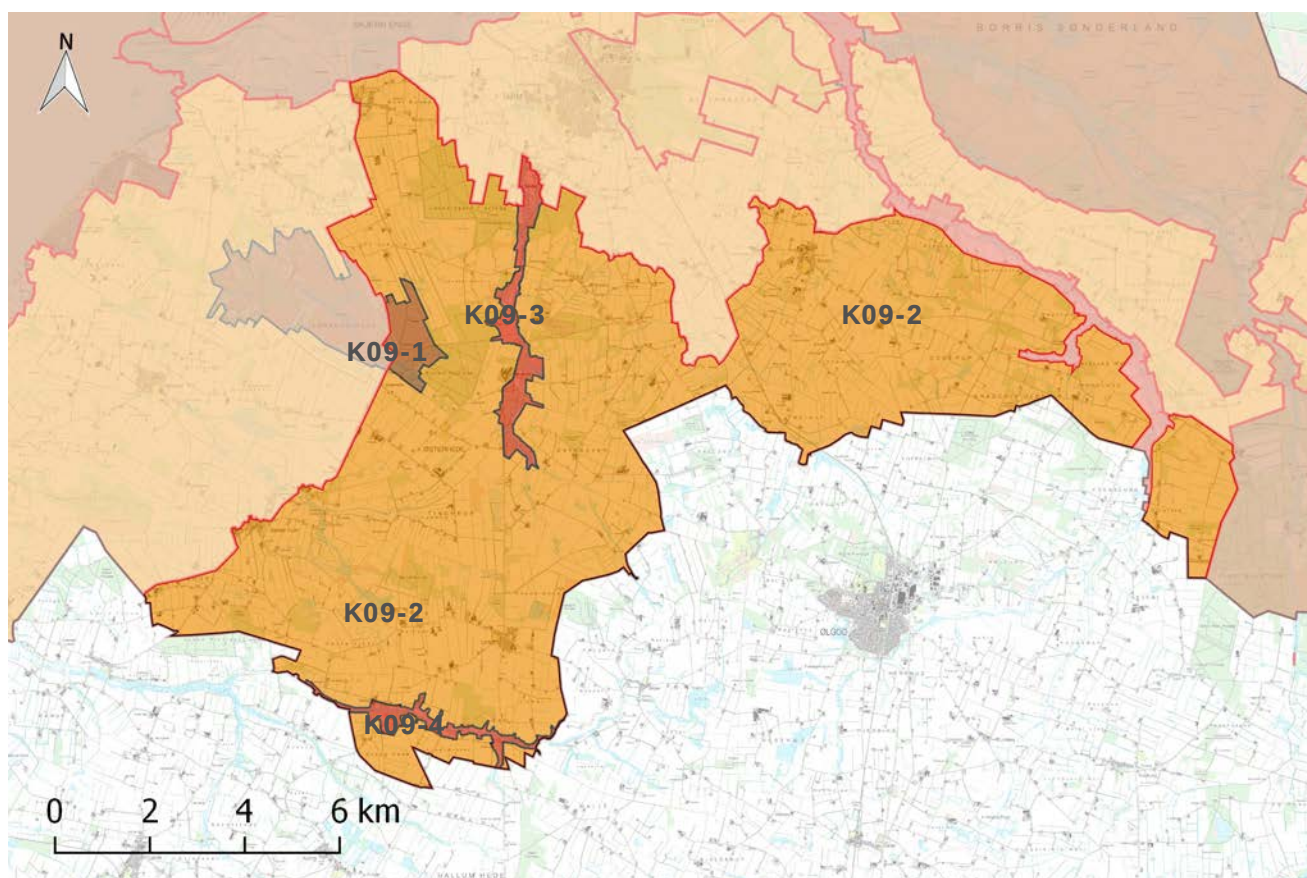
Kontrasterende

K09-3: Tarm Møllebæk

Delområdet *Tarm Møllebæk* adskiller sig fra det øvrige

Lønborg Hede udgør et særligt karakteristisk område. Lønborg Hede ses her i den vestlige del af det særligt karakteristiske område.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Karaktersvagt
	Særligt karakteristisk		Kontrasterende
	Karakteristisk		Kommunegrænse

Lydum Ådal adskiller sig fra landskabsområdet, da ådalen fremstår afgræsset og ikke opdyrket.

landskab, da delområdet er en veldefineret ådal præget af afgræssede enge med hede og plantage på dalsiderne.

Den kulturbetingede oprindelse som afgræsset eng er stadig tydelig i landskabsbilledet. Tilplantningen af heden med plantage er også tydelig i delområdet.

Der findes overvejende eng i ådalens bund, og udnyttelsen af lavbundsområdet til afgræsning afspejler et godt samspil mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk, da vådområderne ikke er tørlagt og ligger naturligt hen.

K09-4: Lydum Ådal

Ådalens karakter adskiller sig fra det øvrige landskab som smeltvandsdal med afgræssede enge og er derfor vurderet *kontrasterende* (se billede på denne side). Gårde fremstår tydelige i overgangen mellem ådalen og det

tilstødende landbrugslandskab, hvilket er de bærende karaktertræk i delområdet.

Den kulturbetingede oprindelse knyttet til dalbundens brug til kreaturer er tydelig i ådalen med afgræsning, lav bevoksning og bebyggelsesstruktur med gårde på kanten af ådalen.

Samspillet mellem de geologiske og kulturbetingede karaktertræk er tydelig, da de våde lavbundsområder i ådalen er udnyttet som eng.

Ved Varisbøl Mark i det landbrugsprægede landskab ses dyrkede marker omkranset af småbevoksninger og plantager. Landbrugslandskabet er vurderet karakteristisk.

Landskabskarakterens tilstand

Vurderingsparametre

- De kulturbetingede karaktertræks intakthed i forhold til landskabskarakterens oprindelse
- Vedligeholdelsesmæssig tilstand af de bærende karaktertræk
- Graden af visuel påvirkning

God tilstand

T09-1: Lønborg Hede

Hedens kulturbetingede karaktertræks intakthed i forhold til oprindelsen er vurderet *god*. Inden landskabsområdet blev opdyrket, stod landskabet udpint hen som hede, og Lønborg Hede er en reference til området inden opdyrkningen. Intaktheden i forhold til oprindelsen er derfor intakt.

Hovedparten af Lønborg Hedes bærende karaktertræk, særligt i den østlige del, er vedligeholdelsesmæssigt vurderet i *god* tilstand. Plantagen og heden fremstår som sammenhængende enheder, og hederne er overvejende uden tilgroning.

Lønborg Hede vurderes *moderat* visuelt påvirket af tekniske anlæg, hovedsagelig fra et tilstødende område syd for heden. Vindmøllerne ved Lønborg Hede kan ses fra hele området.

T09-2: Lydum Ådal

Ådalens kulturbetingede karaktertræks intakthed i forhold til landskabskarakterens oprindelse er vurderet *god*, da ekstensive græsningsarealer og andet lysåben natur præger området. Bebyggelsesstrukturen er stadig intakt.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de bærende karaktertræk er vurderet *middel* til *god*, da dalbunden nogle steder er tilgroet, men generelt friholdt for bevoksning (se billede på højre side).

Landskabet opleves overvejende med en *ubetydelig* visuel påvirkningsgrad. Der forløber én højspændingsledning på tværs af ådalen, hvilket i *mindre* grad påvirker ådalen.

Middel tilstand

T09-3: Brosbøl og Lønborggård Plantage

I n t a k t h e d e n a f d e

kulturbetingede karaktertræk vurderes *god* i forhold til landskabskarakterens oprindelse. Dette ses i form af plantagernes tilstedeværelse.

De kulturbetingede karaktertræks vedligeholdelsesmæssige tilstand vurderes *middel*, da plantagerne ikke fremstår som velafgrænsede strukturer. Dette svækker den vedligeholdelsesmæssige tilstand af plantagerne.

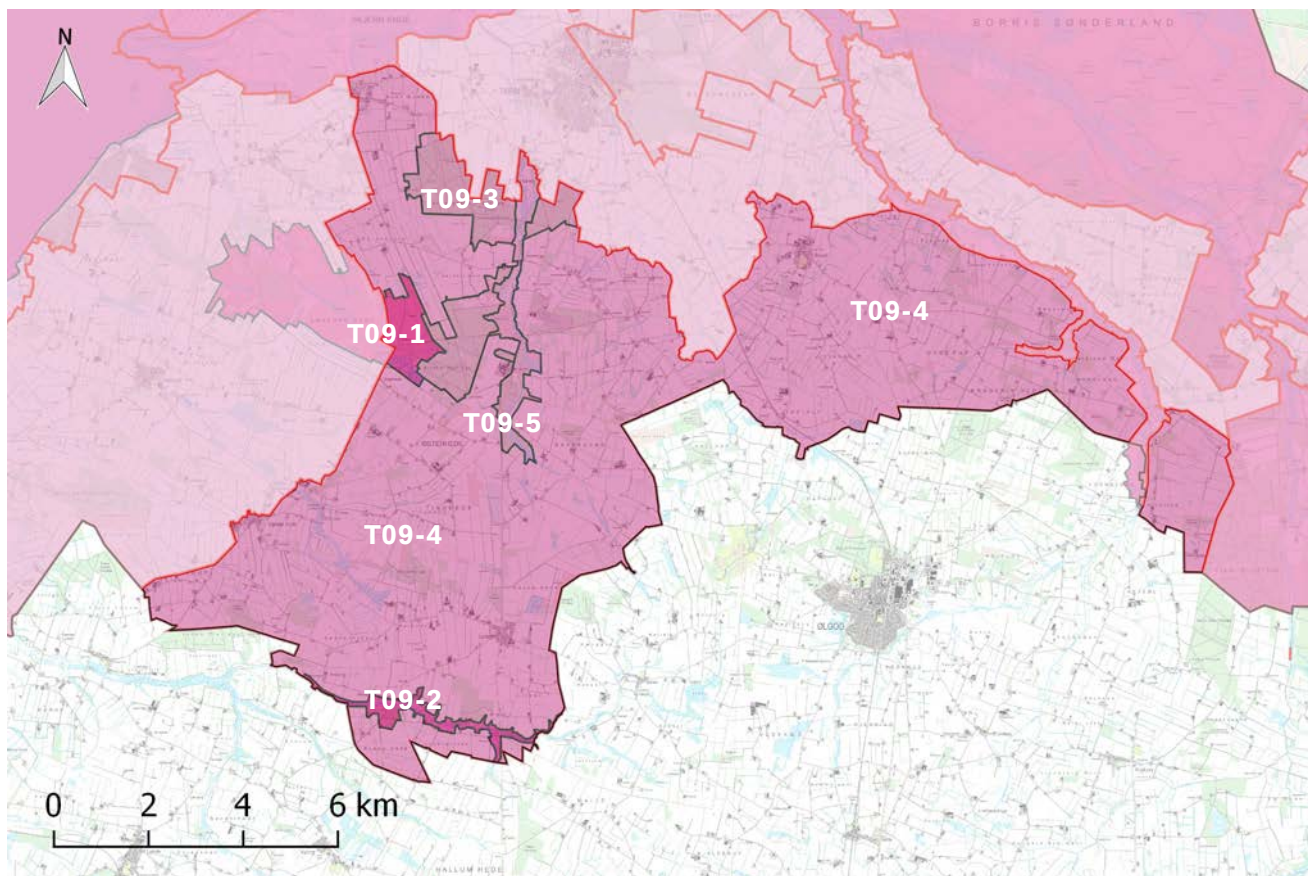
Plantagerne har en *moderat* visuel påvirkning fra tekniske anlæg i landskabsområdet og det tilstødende landskabsområde *Lønborg Landbrugsflade*. Der forløber én højspændingsledning øst for området, og vindmøllerne ved Lønborg Hede er synlige fra plantagerne.

T09-4: Landbrugslandskabet

I n t a k t h e d e n a f d e kulturbetingede karaktertræk vurderes generelt *middel*. Landskabskarakterens

Lydum Ådal er vurderet i god tilstand, da området fremstår afgræsset og uden megen tilgroning. Tekniske anlæg er ikke synlige fra terrænlavningen.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Dårlig tilstand
	God tilstand		Kommunegrænse
	Middel tilstand		

Tekniske anlæg påvirker hele landskabsområdet, hvilket både opleves fra dette landskabsområde og de omkringliggende. Syd for Sønder Vium opleves den større vindmøllegruppe ved Sønder Vium, hvor Vejrup Plantage og større bevoksninger kan ses i baggrunden.

oprindelse i opdyrkning af heden er intakt i dag, da hegn, markeres størrelse og bebyggelsen i form af gårde langs veje og husmandssteder vurderes som på opdyrkningstidspunktet ud fra historiske kort. Enkelte steder fremstår markerne større med fragmenterede hegn. Nær Ådum og Odderup er hegnene i højere grad ustrukturerede end i det øvrige landbrugslandskab.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de bærende karaktertræk vurderes *middel* til *god*. Dette afspejles både i bebyggelses- og hegnstrukturene. Bebyggelsesstrukturen er overvejende i *god* vedligeholdelsesmæssig tilstand, da gårde stadig følger vejstrukturen og ligger langs vejene. Hvor hegnene er fragmenteret, svækkes den vedligeholdelsesmæssige tilstand (se billede på højre side).

Landbrugslandskabet er alle steder visuelt påvirket af tekniske

anlæg i form af højspændingsledninger, master og vindmøller både i og uden for landskabsområdet. Den visuelle påvirkning er derfor vurderet *moderat* til *væsentlig*. De tekniske anlæg påvirker landskabsbilledet og kan lokalt virke markante. (Se billede på denne side og på højre side)

T09-5: Tarm Møllebæk

De kulturbetingede karaktertræks intakthed i forhold til landskabskarakterens oprindelse vurderes generelt *middel* for delområdet *Tarm Møllebæk*. De afgræssede enge i området er brudt op af bevoksning, og engen, der er en del af de kulturbetingede karaktertræk, er derfor mindre intakte. Hede findes i dalsiderne, hvilket er en væsentlig del af den kulturhistoriske fortælling. Det bærende karaktertræk som smeltevandsdal er mindre tydelig, da strukturerne er sløret af plantager og øvrig bevoksning.

Den vedligeholdelsesmæssige tilstand af de bærende karaktertræk vurderes *dårlig* til *middel*. Dette afspejles i engenes og hedernes vedligeholdelsesmæssige tilstand. Engarealer i terrænlavningerne fremstår hovedsagelig som afgræsset eng, men tilstanden er sløret af tilgroninger. Da hederne er tilgroet af krat, er den vedligeholdelsesmæssige tilstand af disse svækket, da heder bør fremstå åbne uden tilgroning.

Delområdet er i *mindre* grad præget af visuelle påvirkninger, da smeltevandsdalen ligger lavt og er omkranset af bevoksning. Hovedvejen *Vardevej* går gennem området, og større gårdbygninger og master ligger langs vejen. Vejen og gårdene påvirker lokalt delområdet visuelt.

Hegn vurderes at være intakte og i god tilstand i landbrugslandskabet, mens graden af visuel påvirkning fra tekniske anlæg generelt vurderes moderat. Højspændingsledninger og vindmøllerne ved Bindsbøl ses til venstre i billedet.

Landskabskarakterens oplevelsesmuligheder

Oplevelsesparametre

- Stedbunden: Oplevelsen knytter sig til et afgrænset landskab.
- Udsigt: Områder præget af udsigter ud over det sædvanlige.
- Enkeltelement: Oplevelsen består af et element i landskabet.
- Udsigtspunkt: Punkter med en særlig udsigtsmulighed.

Oplevelsen har typisk reference til landskabets geologiske eller kulturhistoriske fortælling eller særlige naturindhold.

Stedbunden

V09-1: Lønborg Hede

Lønborg Hede har en *særlig oplevelsesværdi*, da den ligger tilbage som et område, der hverken er blevet opdyrket eller tilplantet som led i den kulturbetingede udnyttelse af landskabet. Det er et af de større sammenhængende hedelandskaber i kommunen og skaber en tydelig reference til, hvordan landskabet så ud, inden opdyrkningen fandt sted (se billede s. 285). Lønborg Hede er derfor en særlig del af den kulturhistoriske fortælling om landskabet.

V09-2: Østerhede

Østerhede er et kulturmiljø med et *særligt oplevelsesrigt landskab*, der formidler den kulturhistoriske fortælling om husmandsudstyknings og særligt en af de sidste udstykninger, der blev etableret i midten af 1950'erne i forbindelse med hedeopdyrkningen i Danmark. Mindre gårde ligger langs vejene

med hegn, der afgrænser markerne og gårdene.

Særlige udsigter

V09-3: Udsigt over Skjern Enge

I den nordligste del af landskabsområdet findes der vidtrækkende og *særlige udsigter* over det særligt flade slettelandskab *Skjern Enge Deltalandskab*, som Skjern Å-systemet er en del af. Skjern Å-systemets slettelandskab strækker sig over flere landskabsområder.

Enkeltelementer

Kirkerne

Kirker repræsenterer en kulturhistorisk fortælling i landskabet, men i dette landskabsområde optræder kirkerne ikke særlig synlige. Det kan skyldes landsbyudviklingen omkring kirkerne, der begrænser kirkernes synlighed fra det omkringliggende landskab. Et eksempel på det er Lydum Kirke. Nogle kirker er afskærmet af terræn som eksempelvis Sønder Vium Kirke, der er

placeret lavt i terrænet (se billede på højre side). Bevoksning omkring kirkerne og bevoksning i landskabsområdet medvirker til, at kirkerne er mindre synlige fra det omgivende landskab. Ådum Kirke ligger hævet i terrænet, men er kun synlig lokalt på grund af beplantning.

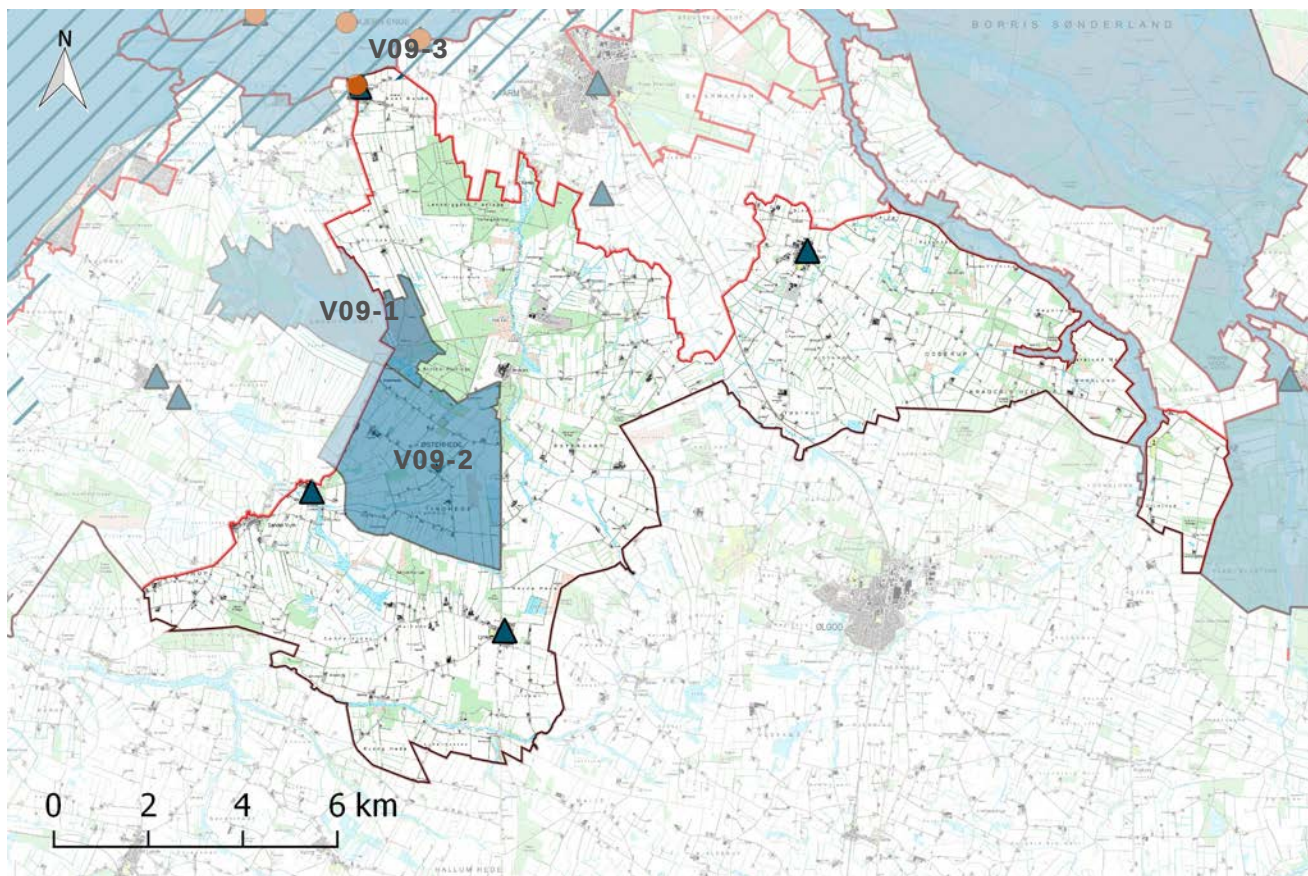
Lønborg Kirke ligger i den nordlige del af landskabsområdet på toppen af Skjern Ådals dalside og er særlig synlig i de omkringliggende landskabsområder. Kirken fungerer derfor som et orienteringspunkt i det omkringliggende landskab.

Gravhøje

Hele landskabsområdet er rigt på gravhøje, der ligger spredt på marker og i bevoksninger. Mange ligger skjult og opleves derfor kun lokalt. I den nordlige del af landskabsområdet ligger flere gravhøje på række og afspejler et forhistorisk vejforløb kaldet "Oldtidsvejen".

Sønder Vium Kirke er placeret lavt i terræn, men kan her ses fra en drænet og opdyrket terrænlavning sydøst for byen.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Særlige Udsigter
	Oplevelsesrigt Landskab		Udsigtspunkt
	Oplevelsesrigt Element		Kommunegrænse

Fra Lønborg Kirke er der vide udsigter over Skjern Enge Deltalandskab.

Udsigtspunkt

Lønborg Kirke

Ved Lønborg Kirke er der et særligt udsigtspunkt over det flade slettelandskab ved *Skjern Enge Deltalandskab*. Herfra er der udsigtsmuligheder både mod øst, nord og vest over Ringkøbing Fjord. På klare dage er der mod vest udsigt til klitterne, som rejser sig ved Vesterhavet (se billede på denne side).

Lønborg Hede strækker sig på tværs af landskabsområder og har en særlig oplevelsesværdi. Her er der udsigt over Lønborg Hede i det tilstødende landskabsområde.

Landskabskarakterens sårbarhed

Vurderingsemner

- Landskabskarakteren
- Skovrejsning
- Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land
- Byrand
- Tekniske anlæg

Landskabskarakteren

Landskabskarakteren vurderes generelt ikke sårbar over for ændringer og udviklingstiltag, når det sker med hensyn til landskabets bærende karaktertræk.

Det landbrugsprægede landskab vurderes generelt robust over for ændringer, men ændringer i området kan medføre en betydelig visuel påvirkning af de omgivende landskabsområder. I den nordlige del af landskabsområdet kan terrænforholdene fremhæve nye elementer, så de er synlige over store afstande, også fra de omgivende landskabsområder.

Landskabsområdet rummer *oplevelsesrige værdier*, der knytter sig til heder og de kulturbetingede fortællinger i landskabet som kulturmiljøer og gravhøje. Disse værdier er mest sårbare over for ændringer. Heder er særligt sårbare over for ændringer, der kan

skabe usammenhængende hedelandskaber. De særlige udsigter kan påvirkes negativt af ændringer, både i dette landskabsområde og i de omkringliggende landskabsområder.

Skovrejsning

Skov og plantage er et centralt karaktertræk og er især udbredt i den nordlige del af landskabsområdet. Det vurderes muligt at indpasse ny skov i landskabsområdet. Landskabsområdet rummer både store og små skovområder og har dermed kapacitet til skovrejsning i alle skala.

Lydum Ådal vurderes sårbar over for skovrejsning, da skov i dalen, herunder dalsiderne, vil sløre dalens geologiske karaktertræk og dermed geologiske fortællinger. Det vil samtidig sløre de kulturhistoriske fortællinger om dalens funktion som græsningslandskab. I smeltvandsdalen *Tarm Møllebæk*

vurderes dalbunden sårbar over for skovrejsning, da det vil sløre den kulturhistoriske fortælling om dalens funktion som græsningslandskab. Dalens sider er præget af skov, og det vurderes muligt at indpasse ny skov, som styrker skovens karakter på dalsiderne.

Der bør være opmærksomhed på, at ny skov ikke slører oplevelsen af landskabsområdets kulturmiljøer og kulturhistoriske fortællinger, herunder gravhøje, kirker, heder og husmandsudstyknings ved Østerhede. De særlige udsigter i den nordlige del af landskabsområdet er sårbare over for skovrejsning, da det kan begrænse de særlige udsigter.

Landbrugsbyggeri/stort byggeri i det åbne land

Landskabsområdets varierende skala giver forskellige muligheder for at indpasse landbrugsbyggeri i lille til middelstor

Lynes nordlige byrand opleves delvist åben og velafgrænset. Det er væsentligt, at byudvikling er tilpasset den eksisterende karakter.

skala (se billede s. 287).

Landbrugsbyggeriet fremstår i lille til middelstor skala, og derfor er landskabet sårbart over for stort eller andet markant byggeri. Landskabsområdets skala er lille til middel med en lukket til delvis åben karakter på grund af hegn og anden bevoksning. Det giver mulighed for at skærme for byggeriet, men middelstort byggeri kan virke meget dominerende i de lukkede landskabsrum. Landskabets kapacitet til stort byggeri forudsætter en konkret vurdering og opmærksomhed på at indpasse byggeriet i landskabet.

Ådalenes små landskabsrum er sårbare over for middelstort og stort byggeri, da det let kommer til at dominere landskabet.

De dele af landskabsområdet, der fremstår særligt karakteristiske og med særlig oplevelsesværdi som eksempelvis Lønborg Hede

og Østerhede, vurderes sårbare over for landbrugsbyggeri.

Områder præget af plantage og hede er friholdt for bebyggelse, og disse områder er derfor særligt sårbare over for landbrugsbyggeri.

Byrand

Byudvikling i størstedelen af landsbyernes byrand vurderes ikke at komme til at påvirke landskabsområdet væsentligt. Landskabet vurderes derfor ikke sårbart over for udvikling i byranden, hvis der tages hensyn til det omgivende landskab.

Byrandenes udtryk varierer fra grøn til åben (se billede på denne side). Det er væsentligt, at byudvikling i byranden er tilpasset den eksisterende karakter og skaber en velafgrænset byrand.

Det er vigtigt, at byudvikling ikke finder sted i terrænlavnin-
ger og ikke virker markant set

fra ådalene, da ådalenes geologiske struktur ikke bør sløres.

Lønborg landsby ligger i overgangen til et stort slettelandskab og indgår i udsigterne mod nord. Det er væsentligt, at byggeri både inde i byen og i byranden er indpasset og fremstår harmonisk i landskabet. Det omgivende landskab kan være sårbart over for byudvikling i Lønborg, hvis der ikke tages hensyn til de visuelle oplevelsesmuligheder, der især præger den nordlige del af dette landskabsområde.

Tekniske anlæg

Landskabet vurderes at have kapacitet til indpasning af større anlæg. Landskabets let sammensatte karakter med et bakket terræn, velafgrænset og fragmenteret bevoksningsstruktur og spredte bebyggelsesstruktur gør det muligt at indpasse nye elementer uden en væsentlig påvirkning (se billede s. 286). Der skal dog være

Tekniske anlæg kan indpasses i dette landskabsområde. Der skal dog være opmærksomhed på en yderligere merpåvirkning. Vindmøllerne ved Sønder Vium ses her.

opmærksomhed på den mulige kumulative effekt, flere tekniske anlæg kan skabe i landskabsområdet. Dette gælder for hovedparten af landskabsområdet, da antallet af tekniske anlæg i og uden for landskabsområdet er særligt højt.

karakter og lille skala, som områderne har.

Mindre tekniske anlæg som husstandsvindmøller kan ligeledes medvirke til en merpåvirkning. Det er derfor væsentligt, at nye mindre tekniske anlæg, både lave og høje, bliver indpasset i landskabet.

Det er væsentligt, at tekniske anlæg ikke placeres i overgangen til slettelandskabet mod nord samt i landskaber med særlig oplevelsesværdi, da det kan påvirke de særlige udsigter og oplevelsesværdierne tilknyttet slettelandskabet og kulturmiljøerne. Der bør ligeledes ikke placeres tekniske anlæg i ådalene og i overgangen til ådalene, da det vil dominere den enkle

Landbrugsbyggeriet fremstår generelt i lille til middelstor skala. Dette landbrugsbyggeri ved Nørhede er i middelstor til stor skala, men ligger lavt i landskabet og delvist skjult af bevoksning.

Samlet vurdering

Mål for landskabets karakter

Målsætningen for landskabets karakter

- er udtryk for en sammenvejning af de gennemførte vurderinger.
- peger på, om landskabets karakter bør vedligeholdes, beskyttes, ændres og/eller forbedres for at opretholde landskabets kvaliteter, herunder særlige karaktertræk og oplevelsesværdier.

Mål: Beskyt landskabskarakter

M09-1: Lønborg Hede

Det hedeprægede landskab har fået målsætningen *beskyt*. Her er landskabet vurderet *særligt karakteristisk og særligt oplevelsesrigt*.

Beskyttelsesmålsætningen betyder, at der kun bør ske ændringer/tiltag i området, når det bevarer eller styrker de bærende karaktertræk. Hedekarakteren bør styrkes og fremstå som en sammenhængende enhed. Målsætningen betyder også, at der bør lægges vægt på, at landskabet i mindst muligt omfang tilføres visuel påvirkning både i og uden for området.

M09-2: Østerhede

Landskabet omkring Østerhede har fået målsætningen *beskyt*, da landskabet er vurderet *særligt oplevelsesrigt*.

Beskyttelsesmålsætningen

betyder, at der kun bør ske ændringer/tiltag i området, der medvirker til at styrke eller beskytte de bærende karaktertræk. Der bør være særlig opmærksomhed på at styrke *det oplevelsesrige landskab* ved at bevare de særlige vej-, hegns- og bebyggelsesstrukturer. Målsætningen betyder også, at der bør lægges vægt på, at landskabet i mindst muligt omfang tilføres visuel påvirkning både i og uden for området.

Mål: Vedligehold landskabskarakter

M09-3: Landbrugslandskabet

Den del af landbrugslandskabet, som ikke er vurderet oplevelsesrig, har fået målsætningen *vedligehold*. Denne del af landskabsområdet er vurderet *karakteristisk* uden særlige oplevelsesværdier.

Målsætningen betyder, at der kan ske ændringer i landskabet, men at det bør ske med hensyn

til landskabets karakter. En landskabelig tilpasning af elementer bør således understøtte landskabets karaktertræk.

M09-4: Tarm Møllebæk

Området omkring Tarm Møllebæk har fået målsætningen *vedligehold*, da det er vurderet *karakteristisk* uden særlige oplevelsesværdier og svækket af plantage- og hedestrukturen.

Målsætningen betyder, at der kan ske ændringer i landskabet, men det bør ske med hensyntagen til de afgræssede enge som bærende karaktertræk. Der bør være opmærksomhed på at vedligeholde lavbundskarakteren.

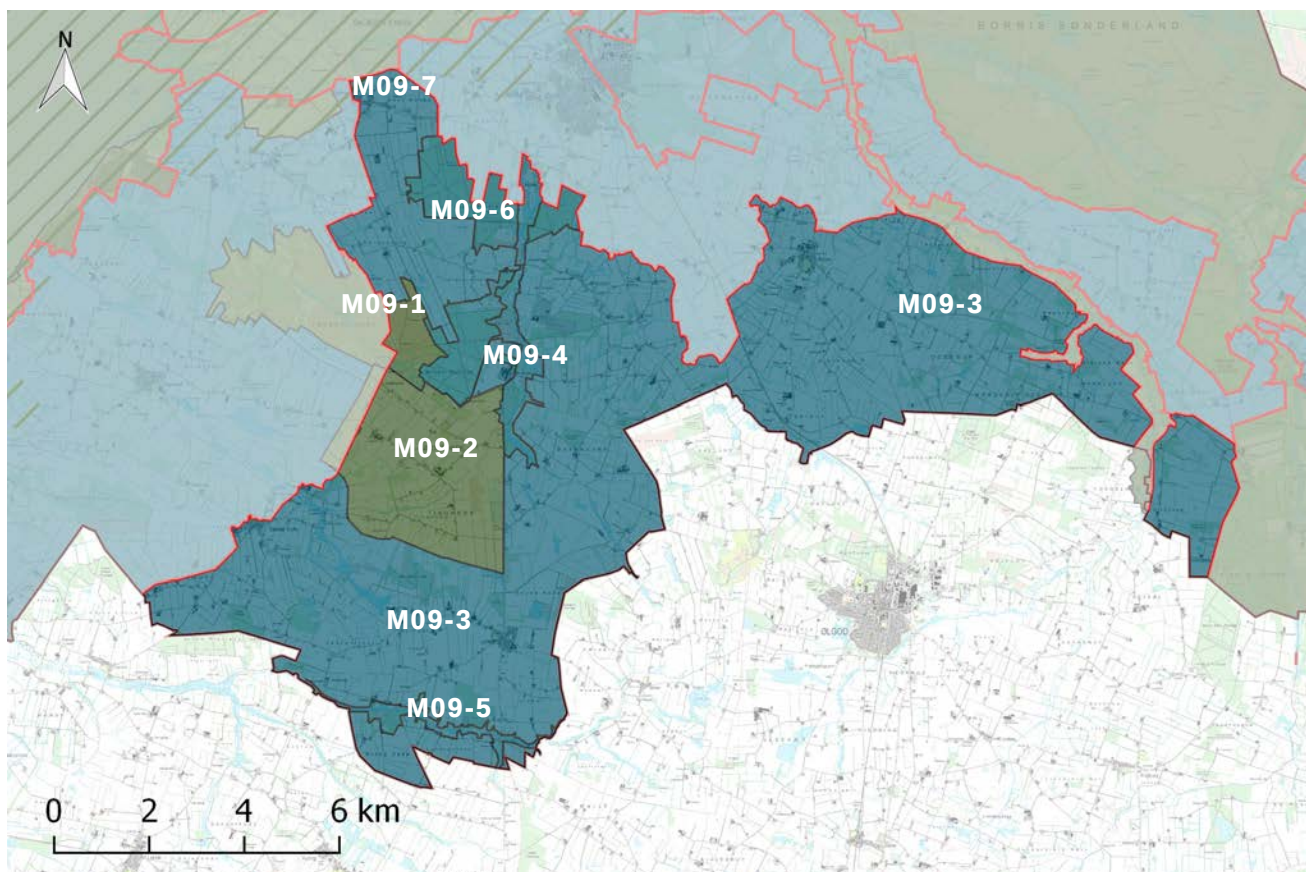
M09-5: Lydum Ådal

Lydum Ådal har fået målsætningen *vedligehold*. Ådalen er vurderet uden særlige oplevelsesværdier og *karakteristisk*.

Målsætningen betyder, at der kan ske ændringer i området,

Lønborg Hede har fået målsætningen beskyt og yderligere teknisk påvirkning bør undgås. Vindmøllerne ved Lønborg Hede ses her fra Sandbjerg.

Signaturforklaring

	Karakterområde		Beskyt og forbedr karakter		Ændr karakter
	Beskyt udsigt		Vedligehold karakter		Kommunegrænse
	Beskyt karakter		Vedligehold og forbedr karakter		

Fra husmandsudstykningsene ved Østerhede ses Lønborg Hede i baggrunden. Østerhede har fået målsætningen beskyt på grund af det særlige kulturmiljø og formidling om opdyrkningen af heden, det repræsenterer.

men at de bør ske med hensyn til områdets bærende karaktertræk af smeltevandssdal og afgræset engareal. Det er ligeledes væsentligt, at der lægges vægt på, at yderligere visuel påvirkning i mindst muligt omfang bliver tilført både i og uden for ådalen.

M09-6: Brosbøl og Lønborggård Plantage

Plantagerne Brosbøl og Lønborggård er vurderet *karakteristiske* og uden særlige oplevelsesværdier og har derfor fået målsætningen *vedligehold*.

Målsætningen betyder, at der kan ske ændringer i området, hvis der tages hensyn til de bærende karaktertræk som plantage, og at plantagerne fremstår som velafgrænsede enheder. Det er væsentligt, at der lægges vægt på, at yderligere visuel påvirkning i mindst muligt omfang bliver tilført både i og uden for området.

Mål: Beskyt udsigt

M09-7: Udsigt over Skjern Enge

I den nordlige del af landskabsområdet er landskabet præget af *særlige udsigter* på tværs af det omkringliggende landskabsområde til *Skjern Enge Deltalandskab*. Udsigterne har fået målsætningen *beskyt*.

Beskyttelsesmålsætningen betyder, at der ikke bør ske ændringer, der begrænser eller forringer udsigterne eller udsigtsmulighederne både i dette landskabsområde og i de omgivende landskabsområder.

Landbrugslandskabet har fået målsætningen vedligehold. Ændringer kan ske, men ændringer bør tilpasses til de bærende karaktertræk som hegnsstrukturerne og små plantager. Varisbøl Mark ses her med middelstore marker.